

TÜRK KÜLTÜRÜNÜ ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

TÜRK KÜLTÜRÜ

SAYI 244

YIL XXI

AĞUSTOS 1983

Siyasi Hitâbet Örneği : I

Erzurum, 23.7.1919, Çarşamba
"10 Temmuz, Rumi"

**ERZURUM KONGRESİNDE İRAD OLUNAN
NUTUK SURETİDİR**

Mustafa Kemal [Atatürk]

Muhterem Murahhas Efendiler!

Kongremiz heyet-i riyâsetine âcizlerini intihâb eylemek suretiyle gösterilen âsâr-ı itimat ve teveccühe hâssaten teşekkür ederim. Bu münâsebetle bâzı mâduzatta bulunmak isterim.

Efendiler!

Tarih ve hâdisâtın sevkiyle, bilfi'il içine düştüğümüz bugünkü kanlı ve kara tehlikeleri görmeyecek ve bundan müteheyyic ve müteessir olmayacak hiçbir vatanperver tasavvur edilemez.

Harb-i Umûminin sonlarına doğru, milliyetler esâsına müstenid vaidler üzerine Hükûmet-i Osmâniyemiz de âdilâne bir sulha nâil olmak emeliyle mütârekeye tâlib oldu. İstiklâl uğrunda nâmus ve şehâmetiyle döğüşen milletimiz, 30 Teşrinievvel 1918 de imzalanan mütârekenâme ile silâhını elinden bıraktı.

Devletlerin şahsiyet-i mâneviyesi ve vâzi-ü'limza murahhasların nâmûs-ı zâtîleri zaman ve kefaletinde bulunan işbu mütârekenâme ahkâmı bir tarafa bırakılarak İtilâf Devletleri kuvâ-yı askeriyesi pâyitaht-ı saltanat ve makarr-ı celil-i hilâfet olan İstanbul'umuzu işgal etti. Gün geçtikçe artan bir şiddetle hukuk-ı hilâfet ve saltanat, haysiyet-i hükûmet, izzet-i nefis-i millimiz tecavüz ve taaddilere uğradı. Tebaa-i Osmâniyeden olan Rum ve Ermeni anâsırı gördükleri teşvik ve müzâheretin netâyiciyle de nâmus-ı millimizi cerîhadâr edecek taşkınlıklardan başlayarak nihayet hazin ve kanlı safhalara girinceye kadar küstâhâne tecavüzâta koyuldular. Fakat, derin bir telehhûf ile itiraf etmeliyiz ki, bu cür'etler, sekiz aydanberi, birbirini tâkiben mevki-i iktidara geçen, murâkabe-i milliyeden âzâde hükûmat-ı merkeziyenin, birinin diğerinden daha fena olarak gösterdiği zaaf ve aciz arasından ve pâyitahtta ve bâzı matbuatta görülen pek mezmun ihtirsâsâttan ve vicdön-ı millîni ninkâr, kuvâ-yı millîyenin ihmal olunmasından nâşi vüs'at bulmuştur.

Salifûlarz esbâb ve pâyitaht-ı saltanatın da mahsur ve tamamıyla murâkabeye tâbi kalması yüzünden artık bu vatanda mukaddesat ve mukadderâta sâhib bir kudret ve irâde-i millîyenin mevcut olmadığı zehâb-i

bâtılı hükümran olmuş ve cansız bir vatan, kansız bir millet nelere müstahak ise bîmehâbâ onların tatbikatına İtilâf Devletleri'nce başlanmıştır.

İnkisâm-ı vatan mevzuubahs ve karar olarak vilâyât-ı şarkiyemizde "Ermenistan", Adana ve Kozan havâlisinde "Kilikya" namlarında Ermenistan, Garbî Anadolu'nun İzmir ve Aydın havâlisinde Yunanistan, Trakya'da payitahtımızın kapısına kadar kezalik Yunanistan; Karadeniz sahillerimizde "Pontus" kiralığı ve ondan sonra bakiye-i aksâm-ı vatanda da ecnebî işgal ve himâyesi gibi artık 650 senedenberi müstakillen saltanat sürmüş ve tarihi adl ü celâdetini vaktiyle Hindistan hududuna, Afrika'nın ortasına ve Macaristan'ın garbine kadar yürütmüş olan bu milletin esârete, kölelik pâyesine indirilmesi ve nihayet bu devletin sahi-fe-i târihini kapatarak mezâr-ı ebediyete defnetmek gibi insâniyet ve medeniyet ve alhusus milliyet esâsâtiyle kabil-i telif olmıyan emeller cây-i kabul ve tasvib olunmuş ve görülüyor ki, tatbikat devresi de başlamıştır.

Bu tatbikat bu anda gözümüzün önünde hazin bir surette cereyân ediyor. İzmir, Aydın, Bergama ve Manisa havalisinde şimdiye kadar binlerce anaların, babaların, kahramanların ve çocukların revân olan hûn-i pâkî, Aydın gibi Anadolu'muzun en güzîde bir şehrinin Yunanlıların zâlim ve âteşin tahribâtına kurban oluşu, muhtelif aksâm-ı memleketin İtalyan ve saire işgali altına alınışı ve dahile elîm bir surette muhâceret yapılması elbette gayretullah'a ve gayret-i milliyeye dokunmuştur.

Efendiler!

Malûm hakayıktandır ki: tarih; bir milletin kanını, hakkını, varlığını hiçbir zaman inkâr edemez. Binâenaleyh böyle bir nikab-ı bâtılın arkasından vatanımız ve milletimiz aleyhinde verilen hükümler, kanâatler muhakkak mahkûm-ı iflâstır! Ve işte bütün bu menfur zulümlerden ve bu bedbaht acizlerden, târihimize karşı revâ görülen haksızlıklardan müteessir olan vicdân-ı millî nihayet sayha-i intibâhını yükseltmiş ve Müdâfaa-i Hukuk-ı Millîye ve Muhâfaza-i Hukuk-ı Millîye ve Müdâfaai Vatan ve Redd-i İlhâk gibi muhtelif namlarla ve fakat aynı mukaddesâtın temin-i sıyâneti için tebârüz eden millî cereyân, bütün vatanımızda artık bir elektrik şebekesi haline girmiş bulunuyor. İşte bu şebeke-i azimkârenenin vücuda getirdiği ruh-i celâdettir ki, mübârek vatan ve milletin mukaddesâtını tahlis ve himâyeye müstenid son sözü söyleyecek ve hükmünü tatbik ettirecektir.

Efendiler !

Vaziyet-i umûmîye ve hususîye hakkında cümlelizce malûm olan bâzi hususâtı burada tekrar hatırlatmayı faydadan hâli bulmuyorum:

a) Dört aydanberi Mısır'da istiklâl-i millinin temin ve istirdadı için pek kanlı vakayı ve ihtilâlât devam ediyor. Nihayet İngiizler tarafından bittevkif Malta'ya götürülmüş olan murahhaslar tahliye olunmuş ve Paris Konferansına azimetlerine muvafakate meçhur olmuşlardır.

b) Hindistan'da istiklâl için vâsi mikyasta ihtilâller oluyor. Maksad-ı millîlerine vusûl için bankalar, Avrupa müessesâtı, demiryolları bombalarla tahrib ediliyor.

c) Afganistan ordusu da İngilizlerin milliyeti imhâ siyâsetine karşı harbediyor. İngilizlerin belbağladıkları hudut kabâilinin dahi Afganlılara iştirak ettiğini ve bu yüzden İngiliz askerlerinin dâhile çekilmeğe meçbur olduğunu gazeteleri itirâf etmişlerdir.

d) Suriye'de ve Irak'ta İngilizlerin ve ecnebîlerin tahakküm ve idâresinden tekmiil Arabistan hâl-i galeyândadır. Arabistanın her yerinde ecnebî boyunduruğu reddolunuyor. Yalnız refah ve saâdeti memleket için ecnebîlerin iktisâdî, umranî, medenî vesaitinden muâvenete rızâ gösteriliyor.

Bağdat ve Şam ictimâ-ı umumîleri her tarafa bu kararı neşretmiştir.

e) Ahîren devletler arasında hâsıl olan rekabet münasebetiyle İngilizlerin Kafkasya'dan kâmilan çekilmesine karar veilmiş ve tatbikat bir müddettenberi başlamıştır. İtalyan kuvvetlerinin Batum tarikiyle Kafkasya'ya gelmesi mukarrer ise de, İtalya'daki ve Kafkasya'daki ahvâl-i dahiliye münasebetiyle bu kararın tatbikinden korkuyorlar.

f) İstiklâl-i millîlerini tehlikede gören ve her taraftan istilâya mâruz kalan Rus milleti bu tahakküm-i umûmîye karşı bütün efrâd-i milletin kudret-i müşterekesiyle çarpışıp ve umûmun mâlûmu olduğu vechile bu kuvvet kendi memleketleri dâhilinde galebe çalmış ve kendi üzerine musallat olan milletleri de dâire-i nüfuz ve sirayetine almakta bulunmuştur.

g) Şimalî Kafkas, Azerbaycan ve Gürcistan birbirleriyle ittihâd ederek mevcudiyet-i millîyeleri aleyhine yürümek isteyen Denikin ordusunu harben tazyik ve Karadeniz sahiline sürmüştür.

h) Ermenistana gelince: Bir fikri istilâperverde eden Ermeniler, Nahcevan'dan Oltu'ya kadar bütün ahâli-i islâmiyeyi tazyik ve bâzı mahallerde katliâm ve yağmagerlikte bulunuyorlar. Hudutlarımıza kadar islâmları mahva mahkûm ve hicrete meçhur ederek vilâyat-ı şarkîyemiz hakkındaki emellerine doğru emniyetle takarrüb ve bir taraftan da 400 bin olduğunu iddia eyledikleri Osmanlı Ermenisini bir istinatgâh olmak üzere memleketimize sürmek istiyorlar.

Karadenizin garb tarafındaki vakayie gelince, Macar ve Bulgarlar memleketlerinin mühim kısmını istilâ etmek isteyenlere karşı bütün mevcudiyet-i millîyeleriyle çarpışıyorlar.

Meriç nehri garbinde yani Balkan Harbinden evvel devletimizin mâlikânesi olan Garbî Trakya'nın Bulgarlardan alınarak Yunanlılara verilmesi Düvel-i İtilâfiyece karargâr olmasından nâşi harekât-ı tatbikiye başlamış ve Yunan işgal kuvvetlerine karşı Bulgar kuvâ-yı millîyesi tarafından takviye edilen Bulgar kuvvetleri Garbî Trakya mıntakası dahilinde verdikleri muharebat neticesinde mütaaddit Yunan fırkalarını def'etmiştir.

Vaz'iyet-i hususîyemize gelince: Daha Dersaâdet'ten çıkmadan evvel vatan ve milletin çare-i tahlisi hakkında birçok ricâl-i mes'ûle ve muktedirle görüşülmüştü. Pâyitahttaki münevverânın ve din ü devlete hizmetleri mesbuk zevât-ı âliyenin mesâil-i masrûfeleri kıymetdar olmakla beraber tesir ve mürâkabe altında mahsur bir muhit kendilerini dâima tehdit ve akamette müteessir etmektedir. Her halde mukadderâta hâkim bir idâre-i millîyenin müdâhaleden masûn bir surette zuhûru ancak Anadolu'dan muntazırdır. Buna istinâdendir ki, bir şûrâ-yı millînin vücudunu ve ancak kuvvetini irade-i millîyeden alacak mes'ul bir hükûmetin mevcudiyetini talep etmek bilhassa son zamanlarda pâyitahtın hemen tekmlil tabakat-ı mütefekkirini için bir fikr-i sabit halini almıştır.

Şurada acıklı bir hakikat olmak üzere arz edeyim ki, memleketimizde külliyetli ecnebî parası ve bir çok propagandalar cereyân ediyor. Bundaki gaye pek âşikârdır ki, hareket-i millîyeyi akim bırakmak, âmâl-i millîyeyi felce uğratmak, Yunan, Ermeni âmâlini ve bazı aksâm-ı mühimme-i vatanı işgal gayelerini teshil etmektedir. Bununla beraber, her devirde, her memlekette ve her zaman zuhûr ettiği gibi bizde de kalb ve âsabi zayıf, gayr-i müdrîk insanlarla beraber vatansız ve aynı zamanda refah ve menfaat-i şahsiyesini vatan ve milletin zararında arıyan esâfil de vardır. Şark umûrünü tedvirde ve zayıf noktaları arayıp bulmakta pek mahir olan düşmanlarımız memleketimizde bunu âdeta bir teşkilât haline getirmişlerdir. Fakat mukaddesâtının gaye-i necâtiyle çırpan bütün millet işbu tarik-i azm ve mücâhedesinde her türlü mevâni'i, muhakkak ve mutlaka kırıp süpürecektir.

Bütün bu gayeleri istihsâl için vakf-ı âmâl eyliyen millet-i necibemizin içinde bir ferd-i millî gibi çalışmaktan mütehassıl zevk ve mubâhâtı burada şükrân ve mefharetle arzeylerim.

En son olarak niyazım şudur ki, Cenabı Vâhib'ül-âmâl Hazretleri, Resûl-i Ekremi hürmetine bu mübârek vatanın sâhib ve müdâfii ve Diyâneti Celile-i Ahmedîyenin ilâ yevmi'l- kıyam hâris-i asdaki olan millet-i necibemizi ve makam-ı saltanat ve hilâfet-i kübrayı mâsun ve mukaddesatımızı düşünmekle mükellef olan heyetimizi muvaffak buyursun. Amin.